

II. János Pál (1920-2005)

„Az ember a maga benső emberi identitását azzal a kötélekkel kapcsolja össze, amellyel egy nemzet tagja, és azt akarja, hogy honfitársaival együtt végzett munkája a közjót is gyarapítsa. Így válik tudatossá benne, hogy munkájával az egész emberiség családjának örökségét, az összes, földön élő ember javát szolgálja.”

II. János Pál „Laborem exercens” enciklikája, 1981. IX. 14.

„Van a társadalomnak egy alapvető szuverenitása, amely a nemzet kultúrájában nyilvánul meg. Ugyanarról a szuverenitásról van szó, amelynek értelmében az ember is a legmagasabb fokon szuverén.”

II. János Pál beszéde a kultúra világának képviselőihez. Szt. Kereszt templom,
Varsó, 1987.VI.13.

Szentmise a Zaspán
Gdańskban II. János Pál
részvételével a harmadik
zarándoklatán
Lengyelországba. A hívők
között számos „Szolidaritás”
feliratú zászló és transzparens
látható, 1987. június 8.

Fot. Wojtek Laski/East News

Karol Wojtyła
az édesanyjával, Emíliával,
1920

Fot. Laski Diffusion/East News

Karol Wojtyła
az édesapjával, Karollal,
a Lengyel Hadsereg
tisztjével, 1926

Ifjúkor

Karol Wojtyła 1920. május 18-án Wadowicében született. Az édesanyja, Emília, meghalt, amikor 9 éves volt. Ettől az időtől kezdve a kisfiút az édesapja, Karol nevelte, az osztrák, később a Lengyel Hadsereg tisztje, az 1920. évi háború résztvevője. A Karolnál 14 évvel idősebb bátyja, Edmund, orvos lett. 26 éves korában egy betege megfertőzte skarláttal, és meghalt. „A gyerek – és az ifjúskorom évei – emlékezett a pápa – mindenek előtt az apám alakjához fűződnek, akinek a lelki élete a felesége és az idősebb fia elvesztése után, rendkívül elmélyült. Közelről figyeltem az életét, és láttam, hogy mennyire képes volt követelményeket támasztani önmagával szemben, láttam, ahogy térdelt imához.”

1930 szeptemberében Karol Wojtyła a Marcin Wadowita Állami Fiúgimnáziumban kezdte meg a tanulmányait, Wadowicében. Nagyon jó tanuló volt. Különös figyelmet fordított a anyanyelv és irodalom, valamint a hazája történelmének tanulására. Akkor kezdett fellépni az iskolai színházban is. A színészet iránti érdeklődésének köszönhetően 1938-ban lengyel nyelv és irodalom tanulmányokba kezdett a Jagelló Egyetem Filozófiai Karán.

A II. világháború kitörése fordulóponttá vált Karol Wojtyła számára, hasonlóan sok más lengyelhez a nemzedékéből. „Különösen bevésődött az emlékezetembe 1939. szeptember 1. napja. A hónap első péntekje volt – emlékezett. – Feljöttem a Wawelre, gyónni. A katedrális üres volt. Ez talán az utolsó alkalom volt, amikor szabadon be tudtam menni. Később bezárták, a Waweli királyi vár pedig a Hans Frank főkormányzó székhelye lett.” A professzorok letartóztatása és az egyetem bezárása után a fiatal hallgató, hogy elkerülje a kényszermunkára hurcolást a III. Birodalomba, 1940-ben elszegődött előbb segédmunkásként a krakkói Solvay vegyi üzemmel kapcsolatban lévő kőbányába, később pedig a víztisztítóhoz. Az ezen a helyen szerzett tapasztalatait egy versben írta meg:

...a we mnie narasta myśl, narasta dzień po dniu, że cała wielkość tej pracy znajduje się wewnątrz człowieka.

Twarda, pęknięta dłoń inaczej młotem wzbiera,

Inaczej się rozwija w kamieniu ludzka myśl – Kiedy energię ludzką oddalisz od sił kamienia I przetrzaskasz we właściwym miejscu – tętnicę pełną krwi.

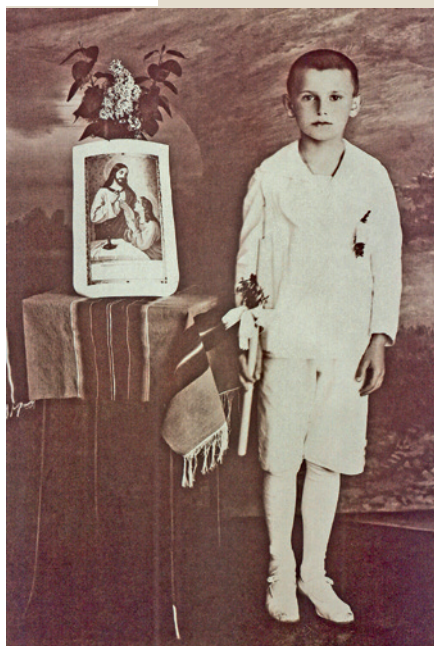
[...bennem pedig rośnie myśl, rośnie dzień po dniu, że cała wielkość tej pracy znajduje się wewnątrz człowieka.]

Kemény, repedezett tenyér másképp kalapács-tól duzzad,

Másképp a kőben emberi gondolatot old meg – Amikor az emberi energiákat elválasztod a kő erejétől és a megfelelő helyen átmetszed – a vértől duzzadó artériát.]

II. János Pál, Ajándék és titok, Krakó 1996

1940 végén, Karolt feleskették az illegális, kereszténydemokrata Unióba. 1941. február 18-án, hosszú betegség után elhunyt az édesapja. 1941 őszén Mieczysław Kotlarczyk Krakóban létrehozta a Teatr Rapsodyczny [Rapszodikus Színház] társulatot, amely magánlakásokban mutatott be darabokat. A nyitó előadásban, Juliusz Słowacki *Król Duch* című darabjában Merész Bolesław királyt játszotta. Ezalatt érett benne az elhivatottság is a papság iránt. A föld alá kényszerített krakkói Érseki Papi Szemináriumba 1942 őszén lépett be. Ugyanakkor megkezdte tanulmányait

Karol Wojtyła az Elsőáldozás napján, Wadowice, 1929 május.

Fot. Łaski Diffusion/East News

az illegális Jagelló Egyetem Teológiai Karán. Dolgozott, egymás után letette a vizsgáit és megismerte a lelki vezetőit, köztük Adam S. Sapieha érseket és Jan Piwowarczyk atyát, a kereszténydemokratákhoz tartozó, egyik legkiemelkedőbb papot.

Papí élet

Miután a Vörös Hadsereg elfoglalta Krakkót, 1945 januárjában, Karol Wojtyła újakezdte a szemináriumi tanulmányait, és folytatta a teológiai tanulmányait az Jagelló Egyetem Teológiai Karán. Ezen kívül szociális munkát végzett. A Bratnia Pomoc (Testvéri Segítség) nevű szervezet alelnöke lett. Ebben a funkcióban az egyik felelőse lett a kollégiumok nagy, hazafias tüntetésének 1946. május 3-án, amelynek során a rendfenntartó erők brutálisan léptek fel, és az Állambiztonsági Hivatal tisztviselői letartóztattak egyes egyetemistákat. Ekkor került Karol Wojtyła, papnövendék és a Jagelló Egyetem hallgatója, első alkalommal a biztonságiak látókörébe. Ugyanebben az évben, Mindenszentek napján Karol Wojtylát Adam S. Sapieha bíboros pappá szentelte. Még november vége előtt Rómába utazott további tanulmányokra a domonkosok által vezetett (Angelicumnak nevezett) Aquinoi Szt. Tamás Pápai Egyetem Teológiai Karán. A sietség, mind kiderült, indokolt volt, mivel már a következő évben az állami hatóságok felfüggesztették

Karol Wojtyła atya,
mint vikárius, az első
plébánián Niegowicben,
1949.

Fot. Łaski Diffusion/East News

a kiutazási engedélyek kiadását a fiatal papok és papnövendékek számára, hogy az Örök Városba utazhassanak tanulni.

Rómában Karol Wojtyła a Belga Kollégiumban lakott. „Jártam az előadásokra az Angelicumba, útközben benézve a jezsuita Szt. András templomba a Quirinale dombon, ahol Szt. Stanisław Kostka relikviái nyug-

szanak – emlékezett a fiatal káplán. – Emlékszem, hogy a sírját látogatók között számos szemináriumi hallgató volt a Germanicum-ból, akiket könnyen fel lehetett ismerni a vörös reverendájukról.

A kereszténység szívében és a szent hagyományok fényében találkoztak a nemzetek, és felemelkedve a háború tragédiája fölé, ami oly mélyen érintett minket, olyanok lettek, mint egy egységes világ kezdete.” A külföldi tartózkodás akkor, amikor Lengyelországban a kommunizmus már pusztítást okozott a nemzet lelkében, kivételesen pozitívan hatott a fiatal papra, felébresztve benne a természetes tehetségeket, köztük a művészi és a nyelvi. Vakáció idején Nyugat-Európát látogatta a hatalmas keresztény hagyományaival. Embereket ismert meg, pl. a Lengyel Katolikus Misszió lelkipásztoraként a belgiumi Charleroiban, és azokat a problémákat, amelyek akkor az egyházat foglalkoztatták, pl. a munkások papjainak problémája Franciaországban. Két év tanulás után, még 1948-ban, Keresztelő Szt. János munkásságában a hit kérdésének szentelt munkájáért doktori címmel jutalmazva, Karol Wojtyła hazatért. 1949-ben, a Niegowići plébánián töltött, néhány hónapos szolgálat után, áthelyezték a krakkói Szt. Flórián plébániára, ahol az orvosok lelkeszségét és az egyetemi lelkeszséget vezette (megszakításokkal 1958-ig). A következő években végigjárta az egyetemi hallgatókkal a hegyi utakat és erdőségeket, és az egyikük, Jerzy Ciesielski ihletére, kajakozott a mazuri tavakon.

A fiatal pap tudományos téren is sokat fejlődött. 1953-ban habilitált doktori és docensi címet kapott a Jagelló Egyetem Teológiai Karán. Ennek felszámolása után 1954-ben, átment a Lublini Katolikus Egyetemre, ahol idővel a tanítványai egy újabb cso-

Fot. Laski Diffusion/East News

Karol Wojtyła atya, akit az ifjúság „Bácsinak” hívott, a Mazuri tavakon, kajaktúrán, XX. sz. ötvenes éve.

portja alakult ki. Tanított, nevelt és cikkeket, verseket, drámákat, valamint nagyobb munkákat írt, mint pl. az 1960-ban kiadott *Sze-relem és felelősség*. A tudományos munkáinak 1978-ig terjedő bibliográfiája 435 tételt ölel fel.

Püspök, érsek, bíboros

Tekintettel számos közösségben folytatott aktív tevékenységére, Wojtyła gyorsan az állambiztonsági szolgálat érdeklődési körébe került. Az Állambiztonsági Szolgálat részletes információkat gyűjtött többek között a világi barátairól (Wanda és Andrzej Póltawski-ről, Irena Kinaszewskaról és másokról), a nézeteikről, sőt lakáskörülményeikről. „Milyen gyakran és mivel borotválkozik, milyen kozmetikumokat használ, visz-e be valamilyen dokumentumot otthonról a munkahelyére, mikor szokott ebédelni, milyen társaságban...” – és ez csak néhány kérdés, amit a krakkói állambiztonsági hivatal vezetősége a hatvanas évek végén előkészített megbeszélésre a Wojtylát megfigyelő titkos munkatársakkal. A papi élet két évtizede alatt a Lengyel Népköztársaságban (1958-1978) a személye és a krakkói Katolikus Intelligencia Klubja, valamint a „Tygodnik Powszechny” című hetilap körül, amelyhez kötődött, az állambiztonsági ügynökök nagy csoportja alakult ki, többek között közéjük tartozott Władysław Kulczycki atya („Żagielkowski”,

Karol Wojtyła, krakkói érsek a millenniumi ünnepségeken, Tumban, 1967. június 11.

Karol Wojtyła krakkói érsek, a VI. Pál pápa kezéből bíborosi kalapot kap, Vatikán, 1967. június 28.

de más fedőnevei is voltak) és Tadeusz Nowak („Ares”), aki többek között a kúria dolgozója és a Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak” kiadó sokéves adminisztratív igazgatója volt.

Karol Wojtyła megfigyelése a karrierje kibontakozásával együtt erősödött. Az pedig villámgyors volt. 1958. július 4-én, 38 éves korában, a Lengyel Püspöki Kar legfiatalabbjaként, ki-nevezték a krakkói főegyházmegye segédpüspökének. A főegyházmegye addigi irányítójának, Eugeniusz Baziak érseknek egyre kifejezettebb gyengesége miatt *de facto* átvette az főegyházmegye érseki teendőinek többségét. Halála után, 1962. július 16-án a metropolisz kapituláris vikáriusává nevezték ki, majd 1963 végén, érsekké, krakkói érsek-metropolitává. 1967-ben, 47 éves korában, a VI. Pál pápa kezéből bíborosi kalapot kapott. A püspöki útjának a kezdetétől a vezérfonálként a Szentanyához szóló „Totus tuus” (egészen a Tiéd) imádság egy részletét tekintette: „Egészen a Tied vagyok és mindaz, ami az enyém, az a Tied is. Neked adom mindenemet. Add nekem a szívedet, Mária”

Az újabb címek megszerzése hátterében hatalmas szorgalom állt. Főegyházmegyei érsekként részt vett a II. Vatikáni Zsinat munkájában. Sokszor szólalt fel a tanácskozás során, köztük kétszer a plenáris ülésen, a felszólalásainak és felhívásainak egy részét írásbeli formában is dolgozta ki. Ezek főleg a Jelenések Forrásának Szkémájára, a Szent Liturgia Szkémájának III. fejezetére, a Tömegtájékoztatási Eszközök Szkémájára, az ökumenizmusra és a világi apostolkodásra vonatkoztak. „II. János Pál a Zsinat embere volt.

Stefan Wyszyński bíboros
primás és Karol Wojtyła
bíboros, Fiszor, 1978.

Fot: Laski Diffusion/East News

A Zsinat tanításából merített az élet és az egyház küldetésének irányvonalainak kitűzése során – emlékezett Stanisław Dziwisz, aki sok éven keresztül a pápa titkára és pápaságának tanúja volt – A Zsinatra hivatkozva, fokozatosan vezette be az egyházi valóságba az Egyház – áldozás, vagy ahogy mondta az Egyház – család fogalmát. [...] Sikerült felértékelnie a karizmatikus, világi és közösségi elemeket az intézményi, klerikális és hierarchikus vonásokkal összevetve.” A zsinati tanítás első gyümölcsei a krakkói főegyház-megyében már a hetvenes években láthatók voltak. A világiaknak az evangelizáció munkájába való bekapcsolásának szándékával vezéreltetve, a krakkói érsek megtartotta a Krakkói Főegyházmegye Lelkipásztori Szinódusát (1979-ben ért véget), valamint a Krakkói Érsekség Tartományi Szinódusát (II. János Pál második lengyelországi zarándoklata alatt fejezték be, 1983. júniusában), amelynek célja – ahogy prof. Józef Marecki atya írta – „új lelkipásztori módszerek és lelki gondozási minták keresése volt, amelyek nem fogják tagadni az Evangéliumot és az Egyház tanítását.”

Karol Wojtyła érsek támogatta Stefan Wyszyński bíborost a Nagy Kilenced (Wielka Nowenna) és az 1966-os millenniumi ünnepségek levezetésében, Krakkóban és más érsekségekben. Mivel a primás legközelebbi munkatársai közé tartozott, a Lengyel Népköztársaság hatóságai igyekeztek éket verni közéjük. Főként igyekeztek kihasználni a valahol természetes véleménykülönbséget a létrejövő laikusság egy része, köztük a varsói „Więzi” szerkesztősége és a krakkói Katolikus Intelligencia Klubja, amely

az ún. nyitott egyház mellett tört pálcát, és a laikus kereszténydemokrata-nemzeti közeg és a Lengyel Püspöki Konferencia vezetősége között, amelynek a legfontosabb feladata azt volt, hogy gondoskodjon az egész nemzet katolikus állapotáról a marxisták és az ateista állam részéről folyó indoktrináció körülményei között. Ebben a vitában Karol Wojtyła bíboros hűséges szövetségese maradt Stefan Wyszyński bíboros prímásnak. Az egyházi bizottságok közös ülésein (a bíboros tagja volt többek között a Mária Bizottságnak, a Katolikus Tanítással foglalkozó Bizottságnak és a Világi Apostolokkal foglalkozó Bizottságnak vagy vezette ezeket), a Főtanácsnak (a bíboros ennek az alelnöki tisztségét töltötte be), valamint a Lengyel Püspöki Konferenciának, mindkét egyházi személy nem egyszer támogatta és kiegészítette egymást. Összekötötte őket a hit Istenben, Mária tisztelete és a rendszer ismerete, ami véleményük szerint rontotta, nem pedig szolgálta a lengyeleket.

Karol Wojtyła bíboros teljesen tudatában volt annak, hogy a kommunista Lengyelországban az Egyház küldetése, hogy átvezesse a népet annak keresztény kultúrája elleni támadás időszakán. Előbb a krakkói Nowa Huta kerületben felállított kereszt védelmében köteleződött el, majd az ott – a sztálinista tervezők akarata szerint – „istentelenül” élő munkások számára építendő templom húsz éve tartó csatájában. „A krakkói Egyház vezetésének időszakában kitartóan látogatta a nowa hutai templomok építkezésének helyét, ahol tábori oltároknál, a fagyos és havas éjszakákon éjfél miséket celebrált, húsvét hajnalán pedig feltámadási körmeneteket vezetett – előbb a templom építkezésénél Bieńczyceben, később Mistrzejowicében és a Krzesławicki Dombokon” – emlékezett vissza Jan L. Franczyk. Támogatta a laikus köröket is, a Franciszek Blachnicki atya „oázis mozgalmától” kezdve a történelmi emlékezetért harcoló körökön (pl. Adam Macedoński és az ő Katyni Intézete) keresztül, az augusztus előtti ellenzék képviselőiig. Mint a lengyel hagyományokba erősen beágyazott embernek, nem voltak provincialitással vagy perifériakussággal összefüggő komplexusai. Értelmiségi volt. Az egyetemes egyházban fenntartott szerteágazó kapcsolatainak és a nyelvismeretének köszönhetően kitűnően fel volt készítve a legmagasabb pozíció betöltésére az egyházban.

Az egyik lényeges együttműködési terület Lengyelország prímása és Karol Wojtyła között az Apostoli Szentszék Agostino Casaroli érsek által vezetett, a szovjet blokkal szembeni diplomáciájának általuk kidolgozott kritikus értékelése volt (az ún. *Ostpolitik*). 1974 elején, a Lengyel Püspöki Konferencia Főtanácsának

Fot.: Sipa Press/East News

II. János Pál első találkozása a Szent Péter téren összegyűlt hívőkkel, Vatikánban, 1978. október 16-án.

ülése alatt, a vatikáni diplomácia által Lengyelország primására kifejtett nyomásra utalva, hogy a Lengyel Népköztársaság és az Apostoli Szentszék közötti diplomáciai kapcsolatok létrehozásának előmozdítója legyen, Karol Wojtyła bíboros kijelentette: „A lengyelségnek megvan a saját, egységes történelme. A kormány, a párt ezt nem képviselik. Ebben a valóságban egy lengyel nem találhat magára, mert ez nem fér bele a nemzet lelki önazonosságába. Így az erre a valóságra kritikusan beállított társadalom attól tart, hogy az állam, azaz *de facto* a párt, és az Apostoli Szentszék közötti paktum létrejötté egyet fog jelenteni annak a politikai valóságnak a jóváhagyásával, amelyről az emberek harminc év alatt képesek voltak kialakítani a véleményüket.”

Fordulópont

A lengyel egyházban Karol Wojtyła bíboros az Ezredév Prímása árnyékában maradt. Az egyetemes egyházban azonban ismert volt, és nagy népszerűségnek örvendett. Ezt igazolta az I. János Pál hirtelen halála utáni konklávé, 1978. októberében. A nyolcadik szavazásban Krakkó érseke 99 szavazatot kapott a lehetséges

I II-ből. „Ha megválasztják, kérem, ne utasítsa vissza». Nagyon sokat segített nekem akkor az Ezredév Prímása – emlékezett vissza a pápa a bíborosnak a zárt konklávén mondott szavaira – a választás után nekem feltett kérdésre az mondhattam: »elfogadom«. Október 16-án, Perricle Felici bíboros „Habemus Papam” szavai után Karol Wojtyła, felvéve a II. János Pál nevet, megjelent – 1522 óta az első nem olasz pápaként – a Szent Péter-bazilika erkélyén. Azonnal kapcsolatot teremtett a nagyszámban összegyűlt hívők tömegével. Sok évtized után először Lengyelország és annak katolikus népe az egész világot érdeklő témává vált.

Amikor eljutott a hír Rómából Lengyelországba, hogy Karol Wojtylát választották pápává, a nemzet általános lelkesedése, öröme és meglepetése a kommunista hatóságok elvesztettségével és riadalmával keveredett.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt vezetői össze voltak zavarodva. Nem számítottak arra, hogy egy lengyelt választanak pápává. II. János Pál már az elejétől fogva nagy lendületet adott a pápaságának, biztatva a hívőket, hogy ne habozzanak befogadni Krisztust. „Ne féljete” – szólította fel őket. Ez a felhívás erőteljesnek és teremtőnek bizonyult, úgy az egyes emberek, mint népek és az egész világ megújulása távlatában.

1978. október 22-én történt Rómában a pápává avatás, amelyen a bíborosokon és a hívőkön kívül számos állam delegációja is megjelent. A emlékeztetes tiszteletadás alatt – amit később a Lublini Katolikus Egyetem udvaron álló emlékművön örökítettek meg – a pápa felállt a trónjáról, hogy felemelje a térdeléséből a 78 éves Stefan Wyszyński bíborost, és kezét csókoljon neki. A Lengyel Népköztársaság történetében is új fejezet nyílt az egyház és az állam kapcsolatában. A pápa ugyanis már 1979. májusában el szándékozott zarándokolni a hazájába, szent Szaniszló, Lengyelország védőszentje mártírhalálának 900. évfordulójára, erre az ünnepségre készítette fel a krakkói főegyház-megye híveit. Gierke stábjába, valamint az Apostoli Szentsek és a Lengyel Püspöki Konferencia közötti hosszantartó tárgyalások után, 1979. június 2-án, II. János Pál leszállt a varsói Okęcie repülőtérre, és megcsókolta a hazai földet. „Lengyelország nagy napjai ma kezdődnek” jegyezte be a *Feljegyzésekbe* Lengyelország prímása. A történelemben először az ateisták uralmát fenntartó

II. János Pál a leszállás után kilépve a repülőgépből, a varsói Okęcie repülőtérre, az első lengyelországi zarándokútja során. Mögötte: Stefan Wyszyński bíboros, Agostino Casaroli érsek, a pápa titkára, Stanisław Dziwisz atya és a fényképész, Arturo Mari, 1979. június 2.

II. János Pál az első
zarándokútja során,
Lengyelországba, behajt
a szülővárosa, Wadowice
főterére, 1979. június 7.

II. János Pál a hívők
köszöntésének kíséretében
behajt a Yankee stadionba,
New York, 1979. október 4.

„vasfüggönynek” meg kellett nyílnia az egyetemes egyház vezetője előtt. A pápának a varsói Győzelem téren kimondott szavai: „Uram, küldd el a Lelked! Jöjj el, Szentlélek Úristen, és újítsd meg a föld színét! E föld színét!”, a „Szolidaritáshoz”, majd a függetlenséghez vezető lengyel út kezdetét jelentették.

A nép felállt a térdelésből – mondták. Még a hatalom felvilágosultabb képviselői is tisztában voltak vele a „sikerpropaganda” ellenére, hogy II. János Pál első zarándokútja a hazájába, kivételes kihívás volt a hatalom számára. Jan Szczepański, az Államtanács tagja, közvetlenül a pápa elutazása után ezt írta a legmagasabb szintű állami és pártvezetésnek: „Mivel szélsőséges formában felmerülhet a feltételezés, hogy az, ami történt, azt jelenti, hogy a párt megszűnik mint Egyházon kívüli alternatíva a lengyelek számára, és vagy teremt számukra ilyen alternatívát, vagy elveszti a támogatást az Egyház javára. [...] Továbbá, a marxizmus megszűnik, mint alternatíva a vallással szemben, tehát a propaganda stratégiának és a emberi lelkek mérnökeinek van min elgondolkozniuk!”

A pápasága első éveit főként a lengyel ügyek jegyében teltek el, azonban a pápa megoldott számos, az egész világ katolikusait foglalkoztató, aktuális kérdést is. Ezek közül a legfontosabbak közé tartozott többek között a „felszabadítási teológiához”, a „lefebristák-

hoz” való viszony, valamint az Apostoli Szentszék semlegességének megőrzése a Falklandi háborúban. A laicizációval érintett vagy keresztényellenes elnyomást megtapasztaló nemzetek új evangelizálásának kulcsává a pápai zárandokutak váltak, amelyek idővel felölték az összes kontinenst. Ezek során II. János Pál mindenek előtt a minden szavára és gesztusára élénken – tapssal és énekkel – reagáló hívők millióival találkozott. Az Apostoli Szentszék diplomáciája fölé nőtt a zárandokló pápa alakja, aki előtt (a pravoszláv Oroszországot kivéve) senki nem zárta be az ajtót. „Tárjátok ki a kapukat Krisztusnak” – szólított fel II. János Pál egyre hatásosabban.

A lengyel pápa (1979-1989)

II. János Pál a pápaságának első pillanataiból kezdve hangsúlyozta a kapcsolatát a széles értelemben vett szlávssággal, így a Litvániában üldözött egyházzal és a szovjetek által el nem ismert görög katolikusokkal is, élükön a Rómában székelő Josyf Slipyj érsekkel (a pápa a pápaságának első hónapjában fogadta őt).

II. János Pál a kommunizmussal szembeni ellenállás és a minden emberről, akiknek joga van a szabadsághoz, való gondoskodás jelképévé vált. Az arcképe kísérte a hajógyári munkásokat a Tengerparti sztrájk alatt, 1980 nyarán. Az augusztus 20-án Wyszyński bíborosnak küldött levelében így írt: „Imádkozom, hogy a Püspöki Konferencia a bíborossal az élén [...] még egyszer segíthesse a népet a mindennapi kenyérért, a társadalmi igazságosságért és a saját élethez és fejlődéshez való elidegeníthetetlen jogáért folytatott nehéz harcában.” 1981 januárjában speciális audiencián fogadta a „Szolidaritás” Független Önkormányzó Szakszervezet küldöttségét, amelynek a tagjai között ott volt többek között Lech Wałęsa és Anna Walentynowicz. Számos alkalommal, nyilvánosan imádkozott Lengyelországért. A nemzetközi porondon gyakran vetette fel az ott végbemenő demokratikus átalakulás témáját.

A kelet-közép-európai befolyásának elvesztésétől való félelemben 1979 őszén a kreml-i hatalom, úgy tűnik, merénylet elkövetése mellett döntött a Szent Atya ellen. 1980-ban Vladimir Kuzicskin KGB őrnagy, a Szovjetunió teheráni nagykövetségének munkatársa, a nagykövetség területén találkozott Ali Agca török terroristával. Minden valószínűség szerint akkor megbízta a merényletrel,

és Szófiába irányította, ahol segítséget kellett kapnia a helyi titkosszolgálattól, akik – ahogy Ali Agca állította – „a KGB teljes operatív irányítása alatt voltak.” Az Ali Agca a bolgár titkosszolgálat római rezidenseivel: Todor S. Ajvazovval, Zselju Vaszilijevvel és Szergej I. Antonovval (az egyetlen, akit idővel olasz bíróság elé állítottak) készített terve szerint 1981. május 13-án 17.00 órakor, amikor a papamobil behajtott a Szent Péter térre, II. János Pálra egy 9 mm-es kaliberű, félautomata browning pisztolyból legalább két lövést adtak le. A hasán meglőtt pápa Stanisław Dziwisz atya karjaiba hanyatlott. Nem vesztette el az eszméletét. Imádkozott, amikor a gépkocsi a római utcákon a Gemelli klinika felé száguldott. A pápa életrajz írója így írt a sebeiről: „Kilyukadt a vastagbél, volt öt kisebb sérülés a vékonybélben is.” A műtét, ami sikerrel végződött, körülbelül öt órán át tartott. Azonban, különböző szövődmények miatt, az orvosok csak 1981. június 24-én tették közzé, hogy „a [beteg] általános egészségi állapota fokozatos javulást mutat.” Ezalatt a merénylet híre bejárta a világot. A hívők aggodalommal telve elkezdtek imádkozni II. János Pál felgyógyulásáért. Ali Agcát a helyszínen elfogták, letartóztatták, és 1981. július 22-én életfogytiglanra ítélték. Miután 2000-ben kiengedték a börtönből, átszállították Törökországba. Ott elítélték más bűncselekményekért, amit elkövetett. 1982-ben Fatimában II. János Pál megköszönte a Szűzanyának az élete megmentését. Nem sokkal a merénylet után, 1981 májusának végén elhunyt az Ezredév Prímása.

Felgyógyulása után, 1981. október 7-én a pápa megnyitotta a nevét viselő Lengyel Házat Rómában, a via Cassiánál. Ide zárandokok

A II. János Pál ellen a Szent Péter téren, Rómában elkövetett merénylet, 1981. május 13.

Fot. AFP/East News

II. János Pál találkozása
Wojciech Jaruzelski
tábornokkal, Varsó,
1983. június 17.

tömegeinek kellet érkeznie Lengyelországból. A ház a külhoni lengyelek, főként az amerikai Polonia ajándéka volt. Majd, 1981. december 8-án, a pápa kezdeményezésére megnyílt Krakkóban a Pápai Teológiai Akadémia, a Jagelló Egyetem Teológiai Karának utódja, ahol tanult. Az utazásai során, II. János Pál mindig talált időt arra, hogy a szerte a világban szétszóródott honfitársaival találkozzon.

Amikor 1981. december 13-én Lengyelországban bejelentették a hadiállapotot, a pápa azonnal felemelte a szavát. „Nem folyhat lengyel vér, mert túl sok ömlött már belőle, főként a legutóbbi háború során.” Támogatta az új prímás, Józef Glemp érsek álláspontját (akit 1983-ban bíborosi méltóságra emelt). Fájdalmasan élte meg a hazájából érkező híreket. Nem jöhetett Lengyelországba

1982-ben, hogy részt vehessen a Częstochowai Szentanya csodatévő képének hatszázadik évfordulója alkalmából rendezett, már régóta tervezett, jasnogórai ünnepségein. Csak 1983 júniusában jött Lengyelországba, amikor is sikerült kialaknia a hadiállapot megszüntetésének ígéretét. Az akkori találkozását a lengyelekkel a remény zarándoklatának nevezték. A homília során számos alkalommal hivatkozott a „Szolidaritásra”, tudatosítva a hatalom számára is, hogy az elfojtott, tízmilliós népmozgalom eszméje a támogatását élvezi. A szeretett Tátrában (a Chochołowska-völgyben), ahol annyit vándorolt még mint érsek és bíboros, találkozott Lech Wałęsával és a családjával. A Jaruzelski tábornokkal folytatott, hivatalos tárgyalások során az utóbbi rendkívül bizonytalanul viselkedett. II. János Pál látogatásai tele voltak elmélkedéssel, vallási megfontolással, de spontaneitással is. A homiliát vastapsok és „sto lat, sto lat” (Éljen száz évig!)

II. János Pál pápa és az Egyesült Államok Elnöke, Ronald Reagan, Alaszka, 1984. május 2.

Fot. Maciej Macierzynski/Reporter

skandalások szakították meg. A pápa erre így válaszolt: „Talán jobb nem várni száz évig, hanem azonnal kimondani!” A dialógusai a krakkói ferencesek ablaka alatt órákig álló ifjúsággal, a történelem részévé váltak: „Maradj velünk! – Maradj velünk – ismételte tréfásan a Szentatya. – Már egy öreg pápa vagyok, hiszen már öt éves vagyok. Nem hagyom nektek, hogy úgy az új-jatok köré csavarjatok, mint a legutóbbi látogatásomkor, amikor még nagyon fiatal voltam. A ma már öreg pápának aludni kell mennie.” A pápának ez a 8 napnyi tartózkodása Lengyelországban reményt adott a népnek. A hatalom szintén tisztában volt a II. János Pál tekintélyével és erejével. A neki adott ígéretnek megfelelően feloldották a hadiállapotot. A konfliktusuk az egyházzal Lengyelországban azonban újból felforrósodott. Ennek egyik áldozata Jerzy Popiełuszko atya volt, akinek a sírjánál II. János Pál 1987-ben imádkozott a harmadik zárándoklata során. Ekkor a hanyatló rezsim hozzájárult, hogy II. János Pál ellátogasson

II. János Pál pápa imádkozik Jerzy Popiełuszko atya sírjánál a Szt. Stanisław Kostka templom udvarán, Varsóban, Żoliborz kerületben, 1987 júniusa

Fot. Ronald Reagan's Presidential Library

Szczecinbe és Gdanskba, a „Szolidaritás” bölcsőjébe. A zárándoklat központja a pápa találkozója volt a Zaspán a hívók milliós tömegével, köztük a „Szolidaritás” képviselőivel. A tömeg feje felett fehér-piros zászlók, „Szolidaritás” bannerek lengtek, és kezek erdeje emelkedett a győzelem „V” jelével. A közeli Westerplattén pedig II. János Pál az ifjúsággal találkozott. „Közületek mindenki, fiatal narátaim, rátálál az életében a saját Westerplattéjára. Valami olyan méretű feladatra, amit fel kell vállalnia és el kell végeznie. Valami helyes ügyre, amiért nem lehet nem küzdeni. Valamilyen kötelesség, elkötelezettség, ami elől nem lehet kitérni. Nem lehet dezertálni. Végre, az igazságok és értékek valamilyen rendje, amit fenn kell tartani, és meg kell védeni, ahogy Westerplattét, magunkban és magunk körül. Igen, megvédeni, magunknak és másoknak” – mondta akkor. A pápa harmadik lengyelországi zárándoklata volt a leginkább politikával átszőve. A hatóságok ugyanis meg akarták győzni a Szentatyát, hogy az Apostoli Szentszék vegye fel a diplomáciai kapcsolatokat a Lengyel Népköztársasággal. A pápa pedig nyomást fejtett ki a hatalomra, hogy előfeltételek nélkül kezdjen párbeszédet a nemzettel. Ahogy az első pápai zárándoklat utat nyitott a „Szolidaritás” létrejöttének, úgy a harmadik látogatás felgyorsította a hatalom döntését arról, hogy kerekasztal tárgyalásokat kezdjen, amelyek következtében megkezdődött az a folyamat, amelyben Lengyelország visszanyerte a függetlenségét. A pápa mozgósította a népet, ismételten nyilvánosan imádkozva a „Szolidaritás” örökségéért. Véglegesen bebizonyította, hogy a korhadtt rendszer és annak emberei nem tudnak a lengyelek számára semmit felajánlani. A hatalom is megértette ezt, és 1989-ben tárgyalóasztalhoz ült a „Szolidaritással.”

Pápa a világ számára

II. János Pál pápa újra összekötötte az Európa „két tüdejét”, ezzel nagymértékben hozzájárulva a vasfüggöny szétveréséhez. Új védőszenteket avatott az Öreg Kontinens számára: Szt. Cirillt és Metódot (1980), valamint Szt. Edit Steint (1999). Boldoggá avatott 1338 személyt, köztük a kommunista terror spanyol polgárháború alatti áldozatait a XX. sz. harmincas éveiből. Szenté avatott 482 személyt, főként XX. századi vértanukat, a két

totalitárius rendszer áldozatait (Lengyelországban, 1999-ben oltárra emelt 108 boldoggá avatottat, és összesen 9 lengyelt avatott szentté, akik korábban boldogok lettek: Maksymilian Kolbét, Albert Chmielowski testvérét, Rafał Kalinowskit, Hedvig királynét, Duklai Szent Jánost, Kingát, Faustyna Kowalskát, Józef Pelczart és Urszula Ledóchowskát). Létrehozva a potenciálisan minden keresztény számára elérhető szentség kánonját, mintát teremtett a papok, szerzetes és világi nővérek számára az egész világon. Rámutatott az ember univerzális elhivatottságára a szentségre, ugyanakkor a keresztény igazság szellemében visszaállította a kognitív relativizmussal megrendített, az igazságon, szépségen és szereteten alapuló stabil alapokat. „A materialista civilizáció és a modern fogyasztói társadalom – mondta a pápa a családról, a szeretet kialakulásának természetes környezetéről – behatolnak a házasságnak, az apai és anyai szeretetnek erre a csodálatos területére, elveszik annak mély, emberi tartalmát, amelyet kezdettől fémjelzett az isteni szeretet és annak visszfénye. Kedves fiatal barátaim! Ne engedjétek, hogy ezt a gazdagságot elrabolják tőletek!”

A pápai küldetés megkoronázása, hogy megmentse a világot attól, hogy a „halál civilizációja” győzzön az „élet civilizációja, a fogantatástól a természetes halálig” felett, az eddigi rózsafüzér kibővítése volt a világosság egy új titkával Jézus közéleti szerepére vonatkozóan, valamint a Világ Isteni Kegyelembe Ajánlásának Aktusa, ami 2002. augusztusában történt meg a krakkói Łagwnikiben. „Az Isteni irgalmasság üzenete mindig közel állt hozzám, és kedves volt számomra. A történelem mintha azt a második világháború tragikus élményébe írta volna. Ezekben a nehéz

Pápa a hegyekben, Spanyolország, 1989.
augusztus 21.

években különleges támogatást és kimeríthetetlen reményforrást jelentett, nemcsak a krakkóiak, hanem az egész nemzet számára. Ez az én személyes tapasztalatom is volt, amelyet magammal vittem Szent Péter Városába, és amely valahogy formálja ennek a pápaságnak a képét” – mondta akkoriban a pápa, ilyen módon definiálva az életének és tanításának értelmét.

A szolgálatának azonban számos dimenziója volt. A Jó Hír a Megváltó Krisztusról univerzális üzenetével zárandokolt, ugyanakkor tisztelve minden közösség egyedi jellegét (akár a regionális öltözékek felöltésének gesztusával, kalappal Mexikóban, tollas indián fejdísszel, vagy virágokkal Pápua Új-Guineában). 1985-ben létrehozta a Katolikus Ifjúsági Világtalálkozót, amellyel az egész életében kitűnő kapcsolatot tartott. „A pápa segített nekik felfedezni a Krisztus iránti szeretetben rejtőző potenciált, a fiatalság, a keresztény lét boldogságát – emlékezett vissza II. János Pál találkozásaira az ifjúsággal a titkára. – Ilyen módon megszabadította őket a keresztény lét komplexusától, hasonlóan ahhoz, ahogy a katolikus világot próbálta megszabadítani az ahhoz vezető komplexustól, hogy a hitet a sekrestyékben éljék át.” A pápa a hívők számos delegációit fogadta a heti, szerdai találkozók során a Szent Péter téren, de Castel Gandolfóban is. Képes volt, mint senki korábban, megnemesíteni a embernek a nemzetek sokszínű kultúrájába bejegyzett alkotásait, meghívva Vatikánba a művészeket, sportolókat, filmalkotókat (pl. Andrzej Wajdát), hiphop énekeseket, Bob Dylant, vagy a klasszikus költészet előadóit (többek között Danuta Michałowskát a Teatr Rapsodycznyból), végezetül pedig neves tudósokat és festőket. Maga, tudósként, nem egyszer vett részt szemináriumokon. A sport iránti szeretete és a termé-

II. János Pál a Sírátófalnál imádkozik
Jeruzsálemben, 2000. március 26.

szetimádata még Krisztustól távol álló embereket is meghódított az egyház számára. A pápa színészi képességei és medialitása a közélet állandó szereplőjévé tették, mint vitathatatlan tekintélyt. Felszólalt az ENSZ közgyűlésén, valamint nemzeti parlamentekben (Lengyelországban az 1999. évi zárándoklaton). 1980 júniusában az UNESCO párizsi székhelyén azt mondta: „Az ember a kultúrának köszönhetően él igazán emberi életet. [...] Én egy olyan nemzet fia vagyok, amely sokat tapasztalt a történelemben, szomszédjai többször halálraítélték, de túlélte és önmaga tudott maradni. Megőrizte identitását és megőrizte a felosztások és az idegen megszállások ellenére nemzeti szuverenitását. Nem fizikai erejére, hanem csakis kultúrájára támaszkodva. Ez a kultúra minden másnál hatalmasabb erőnek bizonyult a szükség idején.”

II. János Pál pápasága a II. Vatikáni Zsinat rendelkezéseinek teljesítése jegyében telt, ami nem csak a zsinati dokumentumokra való számos hivatkozásban nyilvánult meg a pápai enciklikákban, de az általa következetesen megvalósított ökumenikus és más vallásokkal folytatott párbeszédben is. Teljes keresztényi alázatossággal hágott át számos korlátot, pl. együtt imádkozott Bukarest pátriárkájaival, Teoctisttal, aki annak idején a katolicizmust „megtévesztő eretnekségnek” nevezte; 1985. augusztusában Casablancában muzulmánok ezreihez intézett beszédet; 1986. októberében meghívta Assisibe „a keresztény testvéreket és a világ nagy vallásainak vezetőit, hogy – ahogy akkor mondta – mindegyikünk a másokkal együtt imádkozzon a békéért, nem pedig egymás ellen.” Évekkel később pedig így emlékezett: „elkerültük a világháborút, amelynek réme pedig feltűnt a látóhatáron.” Mint azt II. János Pál pápaságának ismerői egyetértően állítják, a Assisi ünnepség megszervezésére vonatkozó döntése volt a legbátrabb. „Még soha nem történt meg, hogy együtt összegyűltek volna az összes vallás vezetői, hogy együtt könyörögjenek Istenhez a békéért” – mondta a pápa Stanisław Dziwisz atyának közvetlenül az ünnepségek után.

II. János Pál különös módon járult hozzá a keresztények olyan szellemben való neveléséhez, hogy tiszteljék a judaizmus híveit és a zsidó nemzetet. 2000-ben történelmi zárándoklatot tett a Szentföldre, amelynek során többek között meglátogatta a Yad Vashem Intézetet, és imádkozott a jeruzsálemi siratófalnál. „Az apostoli utazásaim során mindig igyekszem találkozni a zsidó közösség képviselőivel az egész világon. De mindenképpen egészen kivételes élmény volt számomra a római zsinagóga meglátogatása” – mondta a pápa.

II. János Pál pápaságának időszakában fontos változások következtek be a katolikus egyház belső életében: a vatikáni kúria

Nagycsütörtökön II. János Pál pápa megmossa tizenkét papnak a lábát, Jézus gesztusának emlékére a tizenkét apostollal szemben, Vatikán, 2000. április 20.

Fot. AFP/East News

megreformálása, a 9 összehívott konzisztórium során a kollégium kiegészítése 232 új bíborossal, fontosabb dokumentumok kidolgozása, mint például a Katolikus Egyház új Katekizmusa (1992), vagy a *Dominus Iesus* nyilatkozat.

A pápaság elején az Ezredév Prímásának szavai arról, hogy az egyházat a lengyel pápa új évezredbe vezeti át jövőbelátónak bizonyultak a 2000-es Jubileumi Évben. 1999 karácsonyának szentestéjén II. János Pál megnyitotta a Szent Péter-bazilikába vezető Szent Kaput a „keresztény élet új tavaszának” jeleként; a Nagyböjtben jubileumi lelkiismeretvizsgálatot tartott a katolikus egyházban a Megbocsátás Napjának keretében, majd júniusban részt vett a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson, Rómában, 2001. január 6-án pedig a megemlékezéseket a *Novo millennio ineunte* apostoli levél kihirdetésével fejezte be. Ebben az időben az egész világ egyházi és világi közösségeinek képviselőivel találkozott – mint például II. Karekin örmény katolikossal Örmény-

ország keresztiségének ezerhétszázadik évfordulóján, valamint minden réteget képviselő hívekkel, többek között hajléktalanokkal és szegényekkel, bebörtönözöttekkel és politikusokkal.

Betegség és halál

1992 óta II. János Pál Parkinson-kórban szenvedett, a szolgálatának utolsó éveit pedig ülő helyzetben töltötte. A titkára, Stanisław Dziwisz atya szerint már a Jubileumi Év előtt a pápa azon tépelődött, nem kellene-e lemondania. „[Azonban] arra a következtetésre jutott, hogy Isten akaratára kell bíznia magát, tehát olyan sokáig kell maradnia, ameddig az Úr ezt szeretné” – emlékezett Dziwisz. „Isten hívott meg, és Isten hív vissza, olyan formában, amilyenben kíván” – mondta a pápa. Az egész világ figyelte a földi életének drámai, utolsó szakaszát, ahogy több műtét után, 2005. márciusában, kegyetlenül szenvedve, nem tudott a saját vatikáni ablakából egyetlen szót sem intézni a hívőkhöz. 2005. április 1-jén II. János Pál állapota tovább romlott. A Vatikánból érkező közlemények egyértelműek voltak. A pápa békés lélekkel megy el – mondta halála előestéjén Andrzej M. Deskur bíboros. Még ugyanezen az estén a Szent Péter téren több mint 60 ezer hívő, főként ifjúság gyűlt össze. „Kerestelek benneteket, most ti jöttetek el hozzám.

II. János Pál Joseph Ratzinger vezetésével koncelebrált gyászmiséje a Szent Péter-bazilika előtt, Rómában, 2005. április 8-án.

Köszönöm nektek!” – mondta II. János Pál a halála előtt néhány órával. Ezek a szavak mindenkinek szóló üzenetté váltak, aki II. János Pál nemzedékével azonosította magát. A virrasztás a téren még órákig tartott, és kiterjedt többek között egész Lengyelországra is, és a média közvetítésével átfogta csaknem az egész világot. A pápa 2005. április 2-án 21 óra 37 perckor hunyt el. A halálának hírére a Szent Péter téren összegyűlt hívek sírva és tapssal fogadták a hírt, kifejezve a tiszteletüket. A következő napokban a világ gyászolta az eltávozását, a megtérését az Atya házába – ahogy Leonardo Sandri érsek mondta. A temetési szertartást, amely 2005. április 8-án volt, Josef Ratzinger bíboros vezette, a későbbi XVI. Benedek pápa. A Szent Péter téren kb. 300 ezren vettek részt rajta. Az egész egyetemes egyházban felzendült a „Santo subito”. Ez a felhívás a további évek során végig tartott, egészen a II. János Pál boldoggá, majd szentté avatási eljárásának befejezéséig 2011. áprilisában. A pápát Ferenc pápa avatta szentté 2014. április 27-én. A római Szent Péter-bazilika grottájában található sírjához a hívő, kereső és hitetlen emberek újabb nemzedékei zárandokolnak el.

Epilógus helyett

A lengyel pápa pápasága az egyik leghosszabb volt a pápaság történetében. Csaknem 27 évig tartott. Ez alatt az idő alatt II. János Pál összesen 132 országba és kb. 900 településre látogatott el egyszer vagy több alkalommal, több mint 2400 beszédet tartott. Hatalmas életművet hagyott maga után, köztük 14 enciklikát, 14 adhortációt, 11 apostoli konstitúciót, 43 apostoli levelet, amelyeket a különböző kiválasztott csoportokhoz és az egész emberiséghez intézett. Számos nem mindennapi, az imádságokból eredő gondolata ma is aktuális, többek között az 1980. november 19-én elmondott a Teremtő szeretetéről: „Istennek való felajánlás nélkül a halál meg van fosztva minden vigasztól. Ugyanis az Ő akaratából a halál értelmének alapja, hogy ebben a fontos pillanatban az életünket teljesen az Ő szeretetébe ajánljuk, bármilyen más garancia nélkül, ezen az egyen, az Ő szeretetén kívül.” Szent II. János Pál az egyetemes egyházat a saját nagy pápaságának tapasztalatával gazdagodva hagyta itt, a lengyeleket pedig megajándékozta egy örökséggel, amit az elkövetkező évek során számos könyv, kiállítás és teológiai-történelmi konferencia népszerűsített. Varsóban létrejött: II. János Pál Gondolatainak Központja [*Centrum Myśli Jana Pawła II*], valamint II. János Pál és Wyszyński bíboros Múzeuma [*Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego*], Wadowicében pedig II. János Pál Családi Házának Múzeuma [*Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II*], amelyek mindennapi küldetése a lengyel pápa tanításának népszerűsítése. 2000-ben a Lengyel Püspöki Kar Konferenciája létrehozta Az Új Ezredév Művének Alapítványt, amely a pápai gondolatok népszerűsítésén túl anyagi támogatást nyújt kisvárosok és falvak ifjúságának.

Úgy a Szentatyá életében, mint a halála után az egész világon számos emlékművet emeltek neki. Nagyon sok templomban található őt megőrkítő emléktábla, nem csak azokban, ahova a pápasága idején eljutott. Lengyelországban nincs olyan nagyobb város, ahol ne lenne az ő nevét viselő utca, fasor vagy körforgalom.

II. János Pál pápa a lakosztálya ablakában az Apostoli Palotában,
Rómában, 2005. február 30.

Szöveg
Jan Żaryn

Szerkesztette
Izabela Szufa

Korrektúra
Magdalena Baj

Műszaki szerkesztés
Sławomir Gajda

Grafikai terv és kivitelezés
Sylvia Szafrńska

A címlapkép:
Budapest, 1991. augusztus 20.
II. János Pál pápa misét celebrál
a Hősök terén,
államalapító Szent István
napján, a Magyar Köztársaság
állami ünnepén.
MTI Fotó: Kovács Attila

Nyomdai munka:
CENTRUM POLIGRAFII Sp. z o.o.
ul. Łopuszańska 53
02-232 Warszawa

© Copyright by Nemzeti
Emlékezet Intézete,
a Lengyel Nemzet Ellen
Elkövetett Bűncselekményeket
Üldöző Bizottság [Instytut
Pamięci Narodowej Komisja
Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu], 2018

ISBN 978-83-8098-487-5

www.ipn.gov.pl
www.ipn.poczytaj.pl

Igen, szükség van a szabadságra való nevelésre, kiforrott szabadság kell. Csak ilyen alapon állhat a társadalom, a nemzet, és életének minden területe, de nem szabad létrehozni a szabadság fikcióját, amely állítólag felszabadítja az embert, de ezzel szemben rabszolgává teszi és demoralizálja őt. A III. Lengyel Köztársaság küszöbén ebben lelkiismereti számvetést kell végezni. Talán ezért mondom, ahogy mondom, mert ez a föld az anyaföldem! Ez az én szülőföldem, ez a hazám! Ezek a testvéreim! És értsétek meg, mindannyian, akik átgondolás nélkül közelítetek ezekhez a dolgokhoz, értsétek meg, hogy ezek a dolgok nem hagyhatnak engem közömbösen, nem lehet, hogy ne fájjanak nekem! Fájniuk kellene nektek is! Könnyű pusztítani, de nehezebb újjáépíteni. Túl sokáig folyt a pusztítás! Intenzíven el kell kezdeni az újjáépítést! Nem szabad könnyelműen tovább pusztítani!”

II. János Pál, Masłów, Kielce közelében, 1991. június 3.

40. év telt el azóta, hogy 1978. október 16-án, a földünk szülötte, a ma már szentté avatott II. János Pál a Vatikánban pápa lett. Pápasága, amelyet a „Ne féljetek ...” szavakkal kezdett, millióknak adott reményt, hozzájárult a „Szolidaritás” létrejöttéhez, a kommunizmus és a Szovjetunió bukásához.

Nem egyszer kihangsúlyozta, hogy a saját lelki megformálódását „kezdettől fogva a lengyel kultúrának, a lengyel irodalomnak, a lengyel zenének, a művészetnek, a színháznak - a lengyel történelemnek, a lengyel keresztény hagyományoknak, a lengyel iskoláknak, a lengyel egyetemeknek” köszönheti. Sokszor beszélt az adósságáról, amellyel az örökségnek, „amelyet Lengyelországnak neveznek”, az elmúlt generációknak, szenvedéseiknek, áldozataiknak és munkájuk gyümölcseinek tartozott. Nekik köszönhetjük azt, hogy továbbra is fennmaradtunk nemzetként, Európában, a Kelet és a Nyugat találkozásánál. Azon a kontinensen, amelyből nem csak merítettünk, hanem hozzájárultunk annak fejlődéséhez - „szenvedéseink árán is”. Európa fejlődéséhez, amely ma lelki válságban van, elutasítva gazdag örökségét.

II. János Pál, ahogyan bennünket, lengyeleket, ugyanúgy Európát is felhívta, hogy térjen vissza az újjászületés útjára: „Találd meg magadat! Légy önmagad! Fedezd fel a kezdeteidet. Tölts életet a gyökereidhez. Vigyél életet azokba az autentikus értékekbe, amelyek dicsőségessé tették a történelmed eseményeit, és hasznossá jelenlétedet más földrészekben is ...”. Néhányan lassan visszatérnek erre a jól bevált és jól megjelölt nyomvonalra.

A Nemzeti Emlékezet Intézetének kiadványa emlékeztessen még egyszer II. János Pál munkáira és gondolataira, nemcsak bennünket, lengyeleket, hanem mindenekelőtt a közelebbi és távoli szomszédjainkat és minden nemzetet, akikhez fáradhatatlanul rőtta zarándok útjait, mindig hangsúlyozva kultúrájuk illetve történelmük gazdagságát.

Jarosław Szarek

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

BIULETYN IPN
PISMO O NAJNOWSZEJ HISTORII POLSKI